

Inspiratiekaart Zorg

voor ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking

Deze Inspiratiekaart voor beleidsmakers en zorgprofessionals biedt een overzicht van informatiebronnen, handreikingen en tools voor het (door-)ontwikkelen van ouderenbeleid voor ouder wordende mensen met een verstandelijke beperking

en hun netwerk. De informatie is ingedeeld in onderstaande rubrieken. Selecteer de specifieke onderwerpen bij de pijltjes. Zo kom je bij het overzicht met informatiebronnen van je keuze. De doelgroep daarvan is ook steeds aangegeven.

Context

- Informatie over ondersteuning van naasten, wonen en dementievriendelijke leefomgevingen en een overzicht van alle regionale dementienetwerken

Belevingsgerichte zorg en bejegening

- Visies en handreikingen over belevingsgerichte zorg en bejegening van cliënten

Kennis, scholing en voorlichting

- Over ouderen — Kennisproducten en visiedocumenten over ouder wordende cliënten met een beperking. En over palliatieve zorg
- Over dementie — Lespakketten, kennismodules en documentaires over dementie bij mensen met een verstandelijke beperking

Gezondheid

- Generiek — Beweeg- en gezondheidprogramma's voor volwassenen met een beperking
- Palliatieve fase — Praktische tools en trainingen voor proactieve palliatieve zorgplanning

Professionele instrumenten

- Generiek — ouder worden met verstandelijke beperking en palliatieve zorg
- Gericht op dementie

Context

Informatie over ondersteuning van naasten, wonen, dementievriendelijke leefomgevingen en een overzicht van alle regionale dementienetwerken

→ Website Wat als ik het niet meer kan?

Tool van (Sch)ouders voor naasten. Vanuit verschillende thema's zoals bewustwording, zorg en wonen en afspraken vastleggen wordt informatie en richting geboden.

Voor **naasten**

→ Handreiking Samen sterk

De handreiking vanuit EMB Nederland, KansPlus en Naar Keuze geeft aan hoe je de samenwerking tussen naasten en zorgprofessionals goed regelt en daarover met elkaar het gesprek voert.

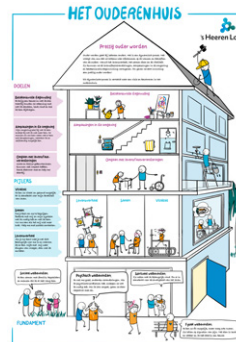
Voor **naasten**, **zorgprofessionals** en **beleidsmakers**

→ Handreiking-Langer-thuis-wonen

Tips en suggesties vanuit VGU over onder andere woningaanpassingen, netwerk en medische zorg. Handig als een ouder wordende cliënt, intramuraal of ambulant ondersteund, langer thuis blijft wonen.

Voor **zorgprofessionals**

→ Praatplaat het Ouderenhuis van 's Heeren Loo

Cliënten, verwanten, woongroepen en teams kunnen hiermee in gesprek gaan over de visie op de leefomgeving voor cliënten die ouder worden: Wat is nodig voor een goed leven voor de cliënt? Wat zijn de behoeften? Waar moeten we aan voldoen qua wet- en regelgeving?

Voor **cliënten en naasten**, **zorgprofessionals** en **beleidsmakers**

→ Welke kleuren en materialen werken het best in dementiezorg?

Artikel van Kykarchitecten over hoe een gebouw met kleuren en materialen dementievriendelijk te maken.

→ Hoe ontwerp je een verpleeghuis dat als thuis voelt?

Artikel van Kykarchitecten over hoe een gebouw te ontwerpen dat dementievriendelijk is en als 'thuis' voelt.

Voor **cliënten en naasten**, **zorgprofessionals** en **beleidsmakers**

Terug naar overzicht →

Context

Informatie over ondersteuning van naasten, wonen, dementievriendelijke leefomgevingen en een overzicht van alle regionale dementienetwerken

→ De Wegwijzer dementievriendelijke omgeving

De Wegwijzer dementievriendelijke omgeving is ontwikkeld in de proeftuinen van 'H)erken je dementie' en biedt informatie over het inrichten en optimaliseren van de leefomgeving en zorg voor mensen met dementie en een verstandelijke beperking.

Voor **zorgprofessionals** en **beleidsmakers**

→ Overzicht van regionale dementienetwerken

Overzicht van de circa 65 regionale netwerken waarin professionals met elkaar samenwerken aan goede zorg en ondersteuning voor mensen met dementie.

Voor **beleidsmakers**

[Terug naar overzicht →](#)

Belevingsgerichte zorg en begeening

Visies en handreikingen over belevingsgerichte zorg en begeening van cliënten

Philadelphia

→ Belevingsgerichte zorg bij Philadelphia

Zorg- en begeleidingsvisie over ouderen met een verstandelijke beperking, toelichting op belevingsgerichte zorg.

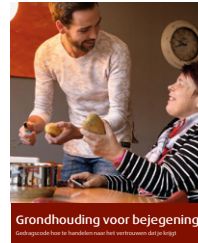
Voor **cliënten**, **naasten** en **zorgprofessionals**

*Zorgwerk | Helpcenter

→ Belevingsgerichte zorg vanuit Zorgwerk

Toelichting op en tips voor werken vanuit belevingsgerichte zorg voor uitzendmedewerkers.

Voor **zorgprofessionals**

dichterbij

→ Brochure Grondhouding voor begeening bij Dichterbij

Gedragscode, uitgangspunten vanuit de Ode en Zorgvisie. Uitgangspunten voor professioneel handelen.

Voor **zorgprofessionals**

Terug naar overzicht →

Kennis, scholing en voorlichting

Over ouderen — Kennisproducten en visiedocumenten

→ Rapport gebruikers Zorgprofielen Wlz-GHZ

Feiten en cijfers over de ontwikkeling van het aantal cliënten uit de gehandicaptenzorg dat gebruik maakt van de Wlz en het aandeel daarvan per leeftijdscategorie per ZZP (VG, LVG, SGLVG, LG, ZG auditief, ZG visueel).

Voor **beleidsmakers**

→ Kennisdossier 'ouder wordende cliënt' op Kennisplein Gehandicaptensector

Visie met doelgroepbeschrijving en 50 kennisproducten. Deze hulpmiddelen, methoden en tips helpen professionals om ouder wordende cliënten met een beperking beter te ondersteunen.

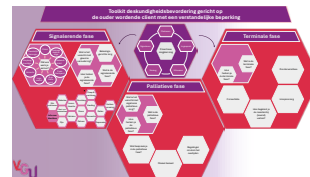
Voor **zorgprofessionals**

→ VGU Visie ouder wordende client

Notitie voor beleidsmakers over de visie op de zorg voor de ouder wordende cliënt met een verstandelijke beperking in de regio Utrecht 2024-2030.

Voor **beleidsmakers**

→ VGU Toolkit deskundigheidsbevordering gericht op de ouder wordende cliënt

Toolkit deskundigheidsbevordering gericht op de ouder wordende cliënt met een verstandelijke beperking, met extra aandacht voor de signalerende fase, de palliatieve fase en de terminale fase.

Voor **naasten** en **zorgprofessionals**

→ Geactualiseerd verdiepend competentieprofiel ouderen

Dit biedt een standaard om nieuwe opleidingen te ontwikkelen of bestaande opleidingen te toetsen en kan een instrument vormen in het HR-beleid van gehandicaptenzorgorganisaties.

Voor **beleidsmakers**

→ Kennisplatform Palliatieve zorg

Palliaweb is een website vanuit het Nationaal Programma *Palliatieve Zorg II*

met tools voor de brede zorgpraktijk, onderwijs en beleid.

Voor **zorgprofessionals** en **beleidsmakers**

Terug naar overzicht →

Kennis, scholing en voorlichting

Over dementie — Lespakketten, kennismodules en documentaires over dementie bij mensen met een verstandelijke beperking

→ Kennisdossier 'dementie' op Kennisplein Gehandicaptensector

Tips, verhalen en tools over het herkennen en vaststellen van dementie en leven met dementie.
Voor **zorgprofessionals**

→ Het online lespakket Down en Dementie

Dit lespakket van kennisplein bestaat uit casussen met elk een korte video en een lesbrief.
Voor **zorgprofessionals**, **docenten** en **naasten**

→ Kennismodules dementie bij (Z)EV(M)B

Elke module bestaat uit theorie, een video of infographic, een casus en een kennistest.
Voor **zorgprofessionals**

→ Minidocumentaires Down & dementie

Alliade maakte in samenwerking met Honours college van RUG minidocumentaires. Hierin worden aspecten belicht als het belang van tijdige signalering en diagnostiek, het verloop van het dementieproces en dilemma's.
Voor **naasten** en **zorgprofessionals**

Terug naar overzicht →

→ Online leertraject vanuit de VGN-academie over de ouder wordende cliënt

Presentatie van de bouwstenen van dit leertraject dat beschikbaar is voor professionals werkzaam bij deelnemers van de VGN-academie.
Voor **zorgprofessionals**

→ Wegwijzer verstandelijke beperking en dementie a.h.v. 100 praktijkvragen (boek)

Handboek met uitleg gericht op familieleden en begeleiders. Ook verkrijgbaar als gratis e-boek
Voor **naasten** en **zorgprofessionals**

→ Online module vanuit Steffie over dementie

Steffie geeft uitleg in begrijpelijke taal over wat dementie is en over hoe om te gaan met dementie.
Voor **cliënten** en **naasten**

→ Campagnepagina (H)erken jij dementie

Informatie en campagnemiddelen die helpen om bij professionals meer bekendheid te krijgen voor mensen met een verstandelijke beperking en dementie.
Voor **zorgprofessionals**

Gezondheid

Generiek — Beweeg- en gezondheidprogramma's voor volwassenen met een beperking

→ Beweeg- en Educatieprogramma – GOUD Onbeperkt Gezond

Informatie voor professionals over het beweegprogramma van Academische werkplaats (AW) GOUD dat volwassenen met een lichte of matige verstandelijke beperking ondersteunt om in beweging te blijven. En het educatief programma dat hierbij kan worden ingezet.

Voor [zorgprofessionals](#)

→ Handvatten voor professionals vanuit AW GOUD

Informatie over op basis van onderzoek ontwikkelde praktijkproducten die door behandelaren kunnen worden ingezet.

Voor [zorgprofessionals](#)

[Terug naar overzicht →](#)

Gezondheid

Palliatieve fase — Praktische tools en trainingen voor proactieve palliatieve zorgplanning

→ Gesprekskaarten proactieve zorgplanning in de langdurige zorg

Hulpmiddel vanuit SKILZ voor professionals (zoals artsen, verzorgenden, gedragsdeskundigen en geestelijk verzorgers) om in gesprek te gaan over het plannen van zorg en behandeling en de wensen van de cliënt hierin.
Voor **zorgprofessionals**

→ De Palliatieve tijdlijn van Prisma en Amarant

Kennisproduct voor begeleiders, staf-medewerkers en naasten dat voor de vier palliatieve fasen (palliatief, terminaal, sterven en nazorg) hulpmiddelen en tips biedt.
Voor **naasten** en **zorgprofessionals**

→ Boekje Praktische tools voor hulp bij palliatieve zorg

Boekje vanuit het ZonMw programma *Palliantie* met een overzicht aan hulpmiddelen voor palliatieve zorg zoals een gesprekshulp, e-learning en handreiking.
Voor **zorgprofessionals**

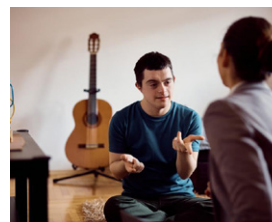
→ Gereedschapskist Palliatieve Zorg

Digitaal overzicht vanuit het Nivel en ZonMw programma *Palliantie* voor zorgprofessionals met werkwijzen, tools en methodieken die van waarde bleken in de palliatieve zorg voor mensen met een verstandelijke beperking.
Voor **zorgprofessionals**

→ Proactieve zorgplanning van mensen met een verstandelijke beperking

Met deze interventie (training en documentatie) vanuit Koraal en ZonMw programma *Palliantie* realiseren huisartsen, basisartsen en verpleegkundigen meer regie van zorg bij cliënten met een verstandelijke beperking en hun naasten. Zij maken proactieve zorgplanning (pzp) een vast onderdeel van de zorg.
Voor **cliënten**, **naasten** en **zorgprofessionals**

→ Stilstaan voor de dood

Werkwijze vanuit Eemhart en ZonMw programma *Palliantie* met training voor gedragsdeskundigen en begeleiders op basis van 'Proactieve zorgplanning' van Koraal en onder andere gesprekskaarten en een consultatieteam.
Voor **zorgprofessionals**

Terug naar overzicht →

Professionele instrumenten

Generiek — ouder worden met verstandelijke beperking en palliatieve zorg

→ Richtlijn Ouder worden met een verstandelijke beperking

Voor alle zorgprofessionals die zorg, begeleiding en ondersteuning bieden aan oudere mensen met een verstandelijke beperking. Ook relevant voor naasten en informele zorgverleners. Handvatten voor herkennen en signaleren, screenen, evalueren en begeleiden en ondersteunen.

Voor **naasten** en **zorgprofessionals**

→ Richtlijn Medische begeleiding van volwassenen met downsyndroom 2026

Deze multidisciplinaire richtlijn biedt handvatten aan Artsen VG en andere zorgverleners als gedragsdeskundigen en verpleegkundig specialisten betrokken bij de neuropsychiatrische zorg en periodieke screening van volwassenen met downsyndroom. Er wordt specifiek ingegaan op veroudering, dementie, depressie en organisatie van zorg.

Voor **zorgprofessionals**

→ Richtlijn Palliatieve zorg voor mensen met een verstandelijke beperking

Deze richtlijn geeft aan alle zorgverleners zoals VG, verpleegkundigen, begeleiders en gedragsdeskundigen) aanbevelingen voor signalering, diagnostiek en behandeling in de palliatieve fase en beoogt hiermee de kwaliteit van de ondersteuning en dus de kwaliteit van leven en sterven van betrokken cliënten te verbeteren. De richtlijn is ook belangrijk voor naasten, vertegenwoordigers en mantelzorgers.

Voor **naasten** en **zorgprofessionals**

→ De Kwetsbaarheidsindex versie voor de klinische praktijk'

Instrument ontwikkeld door de Academische Werkplaats GOUD om een inschatting te maken van de kwetsbaarheid van volwassenen met een verstandelijke beperking. Amarant verwerkte deze versie voor de klinische praktijk in haar elektronisch cliëntendossier en is bereid haar ervaringen te delen. Mail naar: goud.onderzoek@amarant.nl
Voor **zorgprofessionals** en **beleidsmakers**

Terug naar overzicht →

Professionele instrumenten

Gericht op dementie

Ondersteuning op het juiste moment
Zorgstandaard Dementie

→ Zorgstandaard dementie 2026

De Zorgstandaard Dementie is voor professionals die te maken hebben met mensen met dementie en hun naasten vooral binnen de zorg en in het sociaal domein. Het biedt een leidraad voor het organiseren van goede ondersteuning en zorg op maat voor mensen met dementie en hun naasten, ongeacht waar iemand woont.

Ook professionals uit andere werkvelden, als bestuurders, beleidsmakers, inkopers en toezichthouders, kunnen de standaard gebruiken.

Er is ook (beperkt) aandacht voor mensen met dementie en een verstandelijke beperking.

Voor **zorgprofessionals** en **beleidsmakers**

→ Diagnostisch hulpmiddel voor dementie bij mensen met (Z)EV(M)B

Hiermee kunnen dementiegerelateerde veranderingen in cognitieve vaardigheden en in het functioneren worden vastgesteld. Daartoe wordt een interview afgenomen met een informant (familie of begeleider die de persoon goed kent).

Voor **zorgprofessionals**

→ BPSD-DS 2 vragenlijst voor dementiegerelateerde gedragsveranderingen

Vragenlijst om door gedragsdeskundige af te nemen bij informanten (familie of begeleider die de persoon goed kent) voor het screenen en diagnosticeren van dementie bij mensen met downsyndroom - voor nulmeting en herhaalmetingen. Ook bij andere cliëntgroepen in te zetten als hulpmiddel.

Voor **zorgprofessionals**

→ Handreiking-h-erken-jij-dementie?

Deze handreiking vanuit Philadelphia, Vilans, Netwerk Gedragsdeskundigen rondom Ouderen met een verstandelijke beperking (NGO) richt zich op psychodiagnostisch onderzoek door orthopedagogen en psychologen bij functionele achteruitgang of vermoedens van dementie bij mensen met een verstandelijke beperking.

Voor **zorgprofessionals**

Terug naar overzicht →